

Závěrečná zpráva k hodnocení dopadů regulace k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů

I. Důvod předložení

Hodnocení dopadů regulace je předkládáno v souladu s Plánem legislativních prací vlády na rok 2008.

Název – Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů

Identifikace problému, cílů, kterých má být dosaženo, rizik spojených s nečinností

Identifikace problému

Navrhovanou právní úpravou by měly být odstraněny nedostatky platné právní úpravy v oblasti činnosti znalců a tlumočnicků, pramenící zejména z doby přijetí této právní úpravy (1967). Navrhuje se zpřesnit a rozšířit předpoklady pro jmenování znalcem a tlumočnickem, více precizovat podmínky výkonu znalecké a tlumočnické činnosti a zavést kárnou odpovědnost znalců a tlumočnicků. Řádný výkon činnosti soudních znalců a tlumočnicků má zásadní význam zejména ve sporech, které zpravidla vyžadují zpracování znaleckého posudku (např. spory týkající se nemovitostí nebo obchodní spory). Při podání nikoli řádného znaleckého posudku může docházet jak k prodlužování řízení, tak i k případným újmám účastníků řízení. Proto se jeví nutné vypracování takového zákona o znalcích a tlumočnících, který zajistí transparentnější způsob evidence znalců, způsoby kontroly jejich odborné erudice a dohledu nad samotným výkonem jejich činnosti.

Současná právní úprava

Platná právní úprava znalecké a tlumočnické činnosti je obsažena především v zákoně č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZZT“). Zákon upravuje jmenování a odvolávání znalců a tlumočnicků, výkon znalecké a tlumočnické činnosti, odměňování a náhradu nákladů znalců a tlumočnicků, znaleckou činnost ústavů, jakož i působení znalců a tlumočnicků nezapsaných do seznamu znalců/tlumočnicků.

Navrhovaná právní úprava se má dotknout zákona o znalcích a tlumočnících v úpravě:

1. předmětu právní úpravy;
2. jmenování znalcem/tlumočnickem (kdo je jmenuje, předpoklady jmenování, procesní úprava jmenování, návrhy na jmenování);
3. vedení seznamu znalců/tlumočnicků;
4. výkonu znalecké/tlumočnické činnosti (způsob výkonu činnosti, pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu činnosti, povinnost kontinuálního vzdělávání);
5. pozastavení a zániku práva vykonávat znaleckou/tlumočnickou činnost (rozhodovací subjekt, procesní úprava);

6. kárné odpovědnosti znalce/tlumočnicka;
7. poradních, popř. výkonných orgánů zřízených zákonem.

Podrobnosti o řízení znalecké a tlumočnické činnosti, o výkonu znalecké a tlumočnické činnosti, o odměňování ústavů, a o odměnách za znalecké posudky a tlumočnické úkony a náhradách nákladů v souvislosti s nimi stanoví vyhláška č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů. Přípravovaná novela této vyhlášky počítá mj. s tím, že by prováděcí vyhláška nadále upravovala pouze odměňování znalců a tlumočnicků a náhrady jejich nákladů. Ostatní problematiku by měl upravovat novelizovaný zákon o znalcích a tlumočnících (viz materiál RIA k návrhu vyhlášky, kterou se mění vyhláška č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů).

Předmět právní úpravy

Podle ustanovení § 1 ZZT je účelem zákona zajištění řádného výkonu znalecké a tlumočnické činnosti v řízení před státními orgány a orgány, na které přešly úkoly státních orgánů, jakož i znalecké a tlumočnické činnosti prováděné v souvislosti s právními úkony občanů nebo organizací. Zákon se nevztahuje na podávání posudků, které je upraveno jinými předpisy, a na podávání posudků a provádění tlumočnických úkonů, které neslouží potřebám řízení před státními orgány ani nejsou v souvislosti s právními úkony občanů a organizací; zejména se nevztahuje na expertizní činnost související s plněním výrobních úkolů organizací a na tlumočnickou činnost v rámci mezinárodního styku a cestovního ruchu.

Jmenování znalcem/tlumočníkem

Znalce/tlumočnicky jmenuje pro jednotlivé obory/jazyky ministr spravedlnosti nebo předseda krajského soudu v rozsahu, v němž je ministrem spravedlnosti k tomu pověřen.

Jmenovat znalcem/tlumočníkem lze toho, kdo:

- a) je českým (dle textu zákona československým) státním občanem (v odůvodněných případech může ministr spravedlnosti tuto podmínku prominout);
- b) má potřebné znalosti a zkušenosti z oboru/jazyka, v němž má jako znalec/tlumočnick působit, především toho, kdo absolvoval speciální výuku pro znaleckou/tlumočnickou činnost, jde-li o jmenování pro obor/jazyk, v němž je taková výuka zavedena;
- c) má takové osobní vlastnosti, které dávají předpoklad pro to, že znaleckou/tlumočnickou činnost může řádně vykonávat;
- d) se jmenováním souhlasí.

Ke jmenování znalcem/tlumočníkem dojde na základě výběru mezi osobami, které splňují podmínky pro jmenování. Podle platné judikatury není na jmenování znalcem/tlumočníkem právní nárok a na jmenování se nevztahuje správní řád.

Návrhy na jmenování znalce/tlumočnicka mohou podat státní orgány, vědecké instituce, vysoké školy, dále organizace, u nichž pracují osoby přicházející v úvahu, jakož i příslušné orgány společenských organizací, jestliže to vyplývá z úkolů těchto organizací. Znalcem/tlumočníkem může být jmenován též ten, kdo sám o jmenování požádá.

Vedení seznamu znalců/tlumočnicků

Seznamy znalců a tlumočnicků vedou krajské soudy, v jejichž obvodu má znalec/tlumočnick trvalé bydliště. Ústřední seznam znalců a tlumočnicků vede ministerstvo spravedlnosti; seznam se zasílá krajským soudům. Seznamy znalců a tlumočnicků jsou veřejně přístupné.

Výkon znalecké/tlumočnické činnosti

Znalec/tlumočnick je povinen vykonávat svou činnost osobně. Jestliže to vyžaduje povaha věci, je znalec/tlumočnick oprávněn přibrat konzultanta k posuzování zvláštních dílčích otázek; tuto okolnost spolu s důvody, které k ní vedly, musí uvést v posudku. Odpovědnost znalce/tlumočnicka není dotčena ani v oné části posudku (překlada), o níž bylo konzultováno.

Platná legislativa neupravuje problematiku povinného pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou výkonem činnosti znalce/tlumočnicka.

Platná legislativa neupravuje problematiku povinného kontinuálního vzdělávání znalců/tlumočnicků.

Pozastavení a zánik práva vykonávat znaleckou/tlumočnickou činnost

Platná právní úprava neupravuje možnost pozastavení práva vykonávat činnost znalce/tlumočnicka.

Orgán, který znalce/tlumočnicka jmenoval, jej odvolá a zařídí jeho vyškrtnutí ze seznamu, jestliže

- a) se dodatečně ukáže, že nebyly splněny podmínky pro jeho jmenování, anebo jestliže tyto podmínky odpadly,
- b) po jmenování nastaly skutečnosti, pro které znalec/tlumočnick nemůže svou činnost trvale vykonávat,
- c) znalec/tlumočnick přes výstrahu neplní nebo porušuje své povinnosti,
- d) organizace, u níž je znalec/tlumočnick zaměstnán, prokáže, že mu znalecká/tlumočnická činnost brání v řádném výkonu povinností vyplývajících z pracovního poměru,
- e) znalec/tlumočnick požádá o své odvolání.

Platná právní úprava neřeší výslovně procesní režim rozhodování o odvolání znalce/tlumočnicka. Podle platné judikatury se pro účely rozhodování o odvolání znalce/tlumočnicka použije podpůrně správní řád. Možnost pozastavení výkonu činnosti znalce/tlumočnicka není upravena vůbec.

Kárná odpovědnost znalce/tlumočnicka

Současná právní úprava neupravuje kárnou odpovědnost znalců/tlumočnicků.

Poradní, popř. výkonné orgány zřízené zákonem

V oborech, u nichž to odůvodňuje jejich povaha, se zřizují jako poradní orgány ministra spravedlnosti sbory pro znalecké otázky; jejich členy jmenuje ministr spravedlnosti z řad znalců. Úkolem sborů pro znalecké otázky je spolupůsobit při jmenování znalců, stanovit odborné předpoklady nutné pro jmenování znalcem, pečovat o zdokonalování zvláštní kvalifikace znalců, dávat podněty pro vědecký výzkum obecných otázek znalecké činnosti a vyjadřovat se k takovým otázkám z hlediska oboru, pro který jsou zřízeny.

Identifikace cílů, kterých má být dosaženo

Navrhovanou právní úpravou by měly být odstraněny nedostatky platné právní úpravy v oblasti činnosti znalců a tlumočnicků, pramenící zejména z doby přijetí současné právní úpravy (1967). Navrhuje se zpřesnit a rozšířit předpoklady pro jmenování znalcem/tlumočnickem, více precizovat podmínky výkonu znalecké/tlumočnické činnosti a zavést kárnou odpovědnost znalců/tlumočnicků.

Identifikace rizik spojených s nečinností

Neodstranění nedostatků platné právní úpravy v oblasti činnosti znalců a tlumočnicků, pramenící z šedesátých let minulého století, kterými mj. je příliš úzké vymezení pro jmenování znalcem a tlumočnickem, zastaralé precizování podmínek výkonu znalecké a tlumočnické činnosti, neexistence kárné odpovědnosti znalců/tlumočnicků, neexistence způsobu kontroly jejich odborné erudice a dohledu nad samotným výkonem jejich činnosti.

Konzultace

Ke zjištění stanovisek relevantních orgánů a institucí k navrhovaným změnám právní úpravy znalecké a tlumočnické činnosti byly o konzultaci k jednotlivým variantám navrhovaného řešení identifikovaných problémů požádány Komora soudních znalců ČR (dále jen „KSZ“), Komora soudních tlumočnicků ČR (dále jen „KST“), Česká advokátní komora (dále jen „ČAK“), Soudcovská unie ČR, Unie státních zástupců ČR, Jednota tlumočnicků a překladatelů (dále jen „JTP“), Asociace znalců a odhadců ČR, Ústav práva a právní vědy (dále jen „ÚPPV“), Asociace forenzních psychologů Čech, Moravy a Slezska (dále jen „AFP“), Odborový svaz justice (dále jen „OSJ“), Český helsinský výbor, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR (dále jen „MŠMT“), odbor státního rozpočtu a odbor financování kapitol státního rozpočtu I. Ministerstva financí ČR (dále jen „MF“). Podařilo se získat vyjádření KSZ, ČAK, ÚPPV, MŠMT a MF, z AFP byla získána dvě stanoviska.

II. Návrh variant řešení

S ohledem na shora uvedené skutečnosti bylo vypracováno dále uvedené variantní řešení problémů.

II. 1. Předmět právní úpravy

VARIANTA I.:

Vycházet z dosavadního stavu – neměnit.

VARIANTA II.:

Rozšířit předmět právní úpravy i na činnost odhadců majetku vykonávanou podle živnostenského zákona.

VARIANTA III.:

Zúžit předmět právní úpravy pouze na znaleckou a tlumočnickou činnost vykonávanou před soudy a státními orgány v soudním a správním řízení, tj. pokud by znalec nebo tlumočnick chtěl vykonávat svoji činnost i v soukromoprávní sféře, musel by k tomu získat živnostenské oprávnění.

II. 2a: Kdo jmenuje znalce/tlumočníky

VARIANTA I.:

Vycházet z dosavadního stavu – neměnit.

VARIANTA II.:

Znalce/tlumočníky jmenuje pouze ministr spravedlnosti na návrh krajských soudů.

VARIANTA III.:

Znalce/tlumočníky jmenují pouze předsedové krajského soudu.

VARIANTA IV.:

Znalce/tlumočníky jmenuje jiný orgán (např. Asociace znalců a tlumočnicků).

VARIANTA V.:

Ministr jmenuje ústavy a předsedové krajských soudů jmenují znalce/tlumočníky – fyzické osoby.

II. 2b. Předpoklady jmenování znalcem/tlumočnickem

VARIANTA I.:

Vycházet z dosavadního stavu – neměnit.

VARIANTA II.:

Rozšířit a zpřesnit předpoklady pro jmenování znalcem/tlumočnickem. Stanovit obecné předpoklady společné pro znalce i tlumočníky a odborné předpoklady konkretizované zvlášť pro znalce a zvlášť pro tlumočníky, upustit od požadavku státního občanství (možný konflikt s právem ES) a zavést prověření potřebných znalostí a zkušeností z oboru/jazyka, v němž má jako znalec/tlumočnick působit a prověření určitého právního minima, a to formou absolvování příslušného kurzu a složením závěrečné zkoušky.

VARIANTA III.:

Rozšířit a zpřesnit předpoklady pro jmenování znalcem/tlumočnickem ve smyslu bodu 2, nevyžadovat však složení závěrečné zkoušky.

II. 2c. Procesní úprava jmenování znalcem/tlumočnickem

VARIANTA I.:

Vycházet z dosavadního stavu – neměnit.

VARIANTA II.:

Na jmenování znalce/tlumočnicka se vztahuje správní řád a při splnění stanovených předpokladů je na jmenování právní nárok.

VARIANTA III.:

Na jmenování znalce/tlumočnicka se nevztahuje správní řád a při splnění stanovených předpokladů je na jmenování právní nárok.

II. 2d. Podávání návrhů na jmenování znalce/tlumočnicka

VARIANTA I.:

Vycházet z dosavadního stavu – neměnit.

VARIANTA II.:

Rozšířit okruh osob, které mohou podávat návrhy na jmenování znalce/tlumočnicka na jakoukoliv právnickou nebo fyzickou osobu včetně osoby, která žádá o jmenování.

VARIANTA III.:

Zúžit okruh osob, které mohou podávat návrhy na jmenování znalce/tlumočnicka.

II. 3. Vedení a správa seznamu znalců a tlumočnicků

VARIANTA I.:

Vycházet z dosavadního stavu – neměnit.

VARIANTA II.:

Zápis do Seznamu provádí ten, kdo jmenuje. Je veden jeden Seznam znalců a tlumočnicků, který je spravován ministerstvem spravedlnosti jako veřejný, elektronicky dostupný registr.

VARIANTA III.:

Seznamy znalců a tlumočnicků jsou vedeny a spravovány krajskými soudy.

II. 4a. Způsob výkonu znalecké/tlumočnické činnosti

VARIANTA I.:

Vycházet z dosavadního stavu – neměnit.

VARIANTA II.:

Znalec/tlumočník je oprávněn svou činnost vykonávat samostatně, ve sdružení podle občanského zákoníku anebo v rámci znalecké kanceláře pod jménem a příjmením znalce jmenovaného dle tohoto zákona.

VARIANTA III.:

Znalec/tlumočník je oprávněn svou činnost vykonávat nezávisle, vlastním jménem a na vlastní odpovědnost.

II. 4b. Pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou výkonem činnosti znalce/tlumočníka

VARIANTA I.:

Vycházet z dosavadního stavu – neměnit.

VARIANTA II.:

Zavést povinnost pro znalce/tlumočníky mít před zahájením činnosti uzavřenu smlouvu o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou výkonem činnosti znalce, tlumočníka a překladatele. Výši minimálního pojištění stanoví Komora profesním předpisem.

VARIANTA III.:

Zavést povinnost pro znalce/tlumočníky mít před zahájením činnosti uzavřenu smlouvu o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou výkonem činnosti znalce, tlumočníka a překladatele. Výši minimálního pojištění stanoví prováděcí právní předpis.

II. 4c. Povinnost celoživotního vzdělávání

VARIANTA I.:

Vycházet z dosavadního stavu – neměnit.

VARIANTA II.:

Celoživotní vzdělávání znalců/tlumočníků bude zajišťovat profesní sdružení znalců a tlumočníků zřízené tímto zákonem.

VARIANTA III.:

Budou stanoveny vzdělávací standardy pro jednotlivá odvětví a jazyky, jejichž splnění bude znalec/tlumočník povinen periodicky prokazovat pod sankcí vyškrtnutí ze Seznamu.

II. 5a. Kdo bude rozhodovat o pozastavení či zániku práva vykonávat činnost znalce/tlumočníka

VARIANTA I.:

Vycházet z dosavadního stavu – neměnit.

VARIANTA II.:

Rozpracovat a zpřesnit podmínky pro pozastavení práva vykonávat činnost znalce/tlumočníka a pro zánik práva vykonávat činnost znalce/tlumočníka. O pozastavení práva vykonávat činnost znalce/tlumočníka a o vyškrtnutí ze seznamu znalců/tlumočníků

bude rozhodovat nový orgán zřízený zákonem (expertní metodická rada MSp, expertní rada krajského soudu).

VARIANTA III.:

Rozpracovat a zpřesnit podmínky pro pozastavení práva vykonávat činnost znalce/tlumočníka a pro zánik práva vykonávat činnost znalce/tlumočníka. O pozastavení práva vykonávat činnost znalce/tlumočníka a o vyškrtnutí ze seznamu znalců/tlumočnicků bude rozhodovat orgán, který znalce/tlumočníka jmenoval.

II. 5b. Procesní úprava rozhodování o pozastavení či zániku práva vykonávat činnost znalce/tlumočníka

VARIANTA I.:

Na rozhodování o pozastavení, příp. zániku práva vykonávat činnost znalce/tlumočníka se vztahuje správní řád.

VARIANTA II.:

Na rozhodování o pozastavení, příp. zániku práva vykonávat činnost znalce/tlumočníka se nevztahuje správní řád.

II. 6. Kárná odpovědnost znalců/tlumočnicků

VARIANTA I.:

Vycházet z dosavadního stavu – neměnit.

VARIANTA II.:

Upravit kárnou odpovědnost znalců/tlumočnicků. Postavení kárné komise budou vykonávat poradní orgány zřízené zákonem.

II. 7: Poradní, popř. výkonné orgány (útvary) zřízené zákonem

VARIANTA I.:

Vycházet z dosavadního stavu – neměnit.

VARIANTA II.:

Nezřizovat zákonem žádné poradní, popř. výkonné orgány (útvary).

VARIANTA III.:

Zřídít pouze poradní orgány, které by se vyjadřovaly ke jmenování jednotlivých znalců/tlumočnicků, řídily by po stránce metodické činnost soudních znalců, tlumočnicků a překladatelů apod.

VARIANTA IV.:

Zřídít orgány, které by plnily funkci nejen poradní, ale měly by i určité pravomoci, např. měly by postavení kárné komise.

II. 8: Další náměty

Oslovené konzultující subjekty byly v rámci konzultací vyzvány, aby uvedly své případné další náměty na zkvalitnění právní úpravy znalecké a tlumočnické činnosti, a to nad rámec nabídnutých problémových okruhů. Řada z nich tuto možnost využila – viz. část III.

Dotčené subjekty

Dotčenými subjekty budou znalci, kterých je v současnosti cca 10 700 a tlumočníci, kterých je v současnosti cca 3 250. Dotčenými subjekty budou i ty subjekty, které jejich služeb využijí.

III. Vyhodnocení nákladů a přínosů

Identifikace nákladů a přínosů

Osobami dotčenými navrženou regulací jsou soudní znalci a tlumočníci, dohromady cca 14 tis. osob. Pro ně navrhovaná regulace představuje na jednu stranu zpřísnění podmínek pro vykonávání činnosti soudních znalců a tlumočnicků a také zvýšení nákladů na získání a udržení práva vykonávat tuto činnost. Přínosem je pro ně větší právní jistota a předvídatelnost trvání práva vykonávat činnost soudních znalců a tlumočnicků.

Dotčenou stranou jsou rovněž předsedové soudů a ministr spravedlnosti. Ti získávají lepší kontrolu nad odbornou způsobilostí soudních znalců a tlumočnicků a nad kontrolou žadatelů při plnění podmínek pro jejich jmenování.

Dotčeny budou dále všechny strany soudních řízení. Ty by měly získat výhodu větší spolehlivosti výsledků práce soudních znalců a tlumočnicků.

Nepřijetím navrhované regulace, tzn. ponecháním dosavadního stavu, by nevznikla žádná akutní rizika žádnému z dotčených subjektů, vyvolávající dodatečné či zvýšené náklady proti současnému stavu.

Náklady na přijetí navrhované regulace budou téměř všechny nepřímé a ponese je převážně soudní znalci a tlumočníci. Přínosem by mělo být zlepšení jejich postavení v soudním systému, zejména zvýšení jejich právní jistoty a předvídatelnosti perspektivy vykonávání činnosti soudních znalců a tlumočnicků do budoucna.

Náklady pro soudní systém a pro MSp (státní rozpočet) budou minimální. Konkrétně je nyní prakticky nelze vyčíslit, budou se však většinou koncentrovat do vyšší pracovní nětěkterých upravovaných procesů, např. pozastavení práva výkonu činnosti soudního znalce/tlumočnicka a jeho vyškrtnutí ze seznamu, standardizace celoživotního vzdělávání a zkoušek, apod.

Tyto náklady budou více než kompenzovány hlavním přínosem regulace, jímž by měla být vyšší spolehlivost výsledků činnosti soudních znalců/tlumočnicků, usnadnění rozhodování v soudních sporech a v neposlední řadě zkrácení trvání soudních sporů.

Předpokládaná novela zákona by měla regulovat činnost soudních znalců a tlumočnicků v soudních řízeních a v řízeních občanů a organizací před orgány státní správy. Zároveň však existuje definice „ostatní znalectví a tlumočnictví“ v živnostenském zákoně jako volná živnost. V praxi vzniklo rozdělování soudních znalců a tlumočnicků na tzv. „soudní“ a tzv. „ostatní“ znalce a tlumočnicků. Vzhledem k tomuto stavu považujeme za žádoucí, aby se novela zákona úpravou „obou kategorií“ znalců a tlumočnicků zabývala.

Srovnání přínosů a nákladů jednotlivých variant řešení

II. 1. Předmět právní úpravy

Doporučujeme přijmout variantu I: ponechat dosavadní právní úpravu.

Přínosy varianty I:

- zůstane zachován princip, kdy seznam soudních znalců a tlumočnicků bude registrem veřejným, což bude mít pozitivní vliv na aplikační praxi ostatních osob při výběru znalců.

Nevýhody varianty I:

- ve srovnání s ostatními variantami nebyly identifikovány žádné podstatné nevýhody zvolené varianty.

II. 2a) Kdo jmenuje znalce/tlumočnicků

Doporučujeme přijmout variantu I: neměnit dosavadní stav.

Ten, kdo jmenuje znalce a tlumočnicků, bere na sebe velkou odpovědnost za to, že jich bude dostatek, v potřebné kvalifikaci a odbornosti a že budou řádně vykonávat tuto činnost (i když tato poslední odpovědnost je částečně přenesená, primárně leží na bedrech samotných znalcích a tlumočnicích).

Výhody zvoleného řešení:

- předseda krajského soudu má přehled o skutečné potřebě soudních znalců a tlumočnicků podle jejich počtu, kvalifikace a specializace,
- má možnosti rozvrhovat práci soudních znalců a tlumočnicků,
- je schopen kontrolovat jejich kvalifikaci a plnění podmínek pro jmenování soudními znalci a tlumočnicků i rozhodovat o důvodech jejich případného odvolání.

Ostatní navrhované varianty v podstatě rozdělují pravomoci krajského soudu a ministra spravedlnosti při jmenování soudních znalců a tlumočnicků. Toto uspořádání by výrazně administrativně zkomplikovalo další právní úpravu i praxi, např. vedení seznamů soudních znalců a tlumočnicků, rozhodování o vyškrtnutí znalců a tlumočnicků ze seznamu, apod., což by mohlo vést k prodlužování procesů zápisu/vyškrtnutí a růstu nákladů ekonomických i mimoekonomických v souvislosti s vedením této agendy.

II. 2b) Předpoklady jmenování znalcem/tlumočnickem

Doporučujeme přijmout variantu II: rozšířit a zpřesnit předpoklady pro jmenování znalcem/tlumočnickem, stanovit obecné předpoklady a odborné předpoklady konkretizované

zvláště pro znalce a zvláště pro tlumočníky, upustit od státního občanství a zavést prověření potřebných znalostí a zkušeností z oboru (jazyka) složením závěrečné zkoušky.

Oproti současnému stavu zvolená varianta především upouští od podmínky, aby osoba vykonávající znaleckou a tlumočnickou činnost měla takové osobní vlastnosti, které dávají předpoklad pro to, že daná osoba může znaleckou/tlumočnickou činnost řádně vykonávat. Tato podmínka je velice vágní a umožňuje různý výklad. Trvání na ní by mohlo vést k neobjektivnímu hodnocení uchazečů o znaleckou a tlumočnickou činnost a bránění některým osobám ve výkonu této činnosti.

Požadavek státního občanství není relevantní. Jednak existuje riziko kolize s normami ES, jednak by tento požadavek mohl vést k zúžení možnosti výběru znalce či tlumočnicka s potřebnou odborností.

Požadavek minimálního vzdělání neodpovídá vzdělávací praxi, kdy požadovanou odbornost lze získat i jiným způsobem, než studiem vysoké školy. Potřebná odbornost je u znalců a tlumočnicků dokazována častěji praxí a dosaženými výsledky práce znalců. Naopak složení předepsané zkoušky v určitých periodách zajistí kontrolu nad odbornou způsobilostí soudních znalců/tlumočnicků s minimálními náklady.

II. 2c) Procesní úprava jmenování znalcem/tlumočnickem

Doporučujeme přijmout variantu I: neměnit, ponechat současný stav.

Není zřejmé, jaké právní jistoty by měl posilovat stav, kdy by po splnění podmínek měl být na jmenování právní nárok, jak navrhuji obě další varianty.

II. 2d) Podávání návrhů na jmenování znalce/tlumočnicka

Doporučujeme přijmout variantu I: ponechat v platnosti dosavadní právní úpravu. Doporučujeme zároveň ponechat v platnosti následující odstavec § 5 ZZT, podle kterého ten, kdo navrhuje, je povinen se na požádání ministra spravedlnosti nebo předsedy krajského soudu vyjádřit, zda navrhovaný znalec či tlumočnick splňuje požadované předpoklady.

Jsou-li v zákoně definovány podmínky, jaké musí osoba soudního znalce/tlumočnicka splnit, a tím se omezuje okruh osob, ze kterých lze znalce/tlumočnicky vybírat, není účelné pokračovat v tomto omezování tím, že bude omezen okruh osob, které mohou znalce/tlumočnicky navrhopvat, jak předpokládá varianta III. K takovému dvojitmu omezení není důvod.

Zvolená varianta částečně vyhoví i návrhu konzultovaných organizací KSZ a KST, které se stanou organizacemi, jež mohou znalce/tlumočnicky navrhopvat.

Blízká dosavadní právní úpravě je varianta II, která okruh osob oprávněných navrhopvat soudní znalce/tlumočnicky naopak rozšiřuje na „jakoukoliv právnickou či fyzickou osobu“. Toto řešení má však tu nevýhodu, že by v některých případech mohlo být obtížné správně posoudit či prověřit kvalifikační předpoklady navržené osoby.

II. 3. Vedení a správa seznamu znalců a tlumočnicků

Doporučujeme přijmout variantu II.: zápis do Seznamu provádí ten, kdo jmenuje. Seznam znalců a tlumočnicků je spravován ministerstvem spravedlnosti jako veřejný, elektronicky dostupný registr.

Ve srovnání s ostatními variantami považujeme doporučenou variantu za administrativně, časově i ekonomicky nejméně náročnou.

II. 4a) Způsob výkonu znalecké/tlumočnické činnosti

Při hodnocení variant řešení se domníváme, že v případě variant II. a III. výrazem „samostatně“ bylo myšleno „osobně“, jak uvádí platná právní úprava a tedy i varianta I. Zřejmě však konzultanti správně pochopili, že jednotlivé varianty řeší otázku, zda soudní znalec/tlumočnick musí vykonávat činnost sám, nebo zda může být zastoupen, či zda event. může činnost vykonávat jiná než fyzická osoba.

Za tohoto předpokladu doporučujeme zvolit variantu III. ve zpřesněném znění, a sice: „soudní znalec a tlumočnick je oprávněn znaleckou a tlumočnickou činností vykonávat nezávisle, vlastním jménem a na vlastní odpovědnost“.

Tato varianta je v názorovém i právním souladu s předchozími ustanoveními, jež směřují ke jmenování soudního znalce a tlumočnicka jako konkrétní fyzické osoby, a to pro její odborné předpoklady a na základě splnění předepsaných zákonných podmínek.

Tento názor ani právní úprava nebrání tomu, aby soudní znalec a tlumočnick spolupracovali s asistenty za podmínky upravené v § 10 odst. 2 ZZT. Nebrání ani tomu, aby znalec a tlumočnick využívali např. podpory organizací, v nichž jsou zaměstnání (např. technického, administrativního a jiného zázemí), ani aby se pro výkon sdružovali mezi sebou, jak navrhuje konzultovaný ÚPPV, v případech, kdy je to možné a účelné. Požadovanou odbornost, podmínky jmenování a tedy ani odpovědnost za výkon soudního znalce či tlumočnicka však nelze delegovat na jinou fyzickou, ani právnickou osobu.

II. 4b) Pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou výkonem činnosti znalce/tlumočnicka

Doporučujeme přijmout variantu III, ovšem s tím, že bude upuštěno od stanovení minimálního pojištění.

Výhodou této varianty je vyšší míra jistoty pro toho, kdo činnosti soudního znalce či tlumočnicka využívá, a výhody pojištění rizik z výkonu činnosti existují i na straně soudních znalců/tlumočnicků. Nevýhodou je zvýšení nákladů na výkon činnosti pro soudní znalce/tlumočnicky.

Důvodem pro upuštění od stanovení minimálního pojištění je skutečnost, že činnost soudních znalců a tlumočnicků je natolik oborově různorodá, že nelze stanovit společnou definici ani míru rizik, které z výkonu jejich funkce vyplývají. Stanovení existujících rizik a jejich výše je věcí individuální, kterou dokáže realizovat konkrétní osoba soudního znalce a tlumočnicka, eventuálně příslušný pojišťovací ústav.

Zásadní nevýhodou varianty II je kromě výše uvedených (zhodnocení rizik) ještě skutečnost, že by komory mohly prostřednictvím výše povinného pojištění bránit některým osobám nebo skupinám osob v činnosti soudního znalce nebo tlumočnicka.

II. 4c) Povinnost celoživotního vzdělávání

Doporučujeme přijmout variantu III: budou stanoveny vzdělávací standardy pro jednotlivá odvětví a jazyky, jejichž splnění bude znalec/tlumočnick povinen periodicky prokazovat pod sankcí vyškrtnutí ze Seznamu.

Každý znalec a tlumočník se neustále kontinuálně vzdělává sám o své vůli, neboť tento trvalý edukační proces má kauzální vliv na kvalitu jím poskytovaných služeb. Tento proces by nicméně měl být v rozumné míře řízen a kontrolován tak, aby strany využívající služeb znalců a tlumočnicků měly jistotu ohledně jejich minimální (standardní) odborné způsobilosti.

Rizikem doporučeného řešení je růst nákladů pro znalce a tlumočnický na vzdělávání. Budou-li však vhodně zvolené periody pro přezkušování znalců/tlumočnicků a budou-li standardy zvoleny s dostatečnou volností pro volbu způsobu studia a volbu vzdělávací instituce znalci a tlumočnický, bude toto riziko ve srovnání s přínosy regulace velmi malé.

Nutnost stanovení „vzdělávacích standardů“ může vyvolat náklady na straně MSp, profesních organizací apod. Tyto náklady budou pravděpodobně vyšší při vytváření standardů, časem (při aktualizaci standardů) by měly klesat.

Výhodou varianty II by byl jistý institucionální dohled nad celoživotním vzděláváním znalců a tlumočnicků. Zásadní nevýhody naproti tomu spočívají ve skutečnosti, že by bylo nutné zřídit profesních komor zákonem. Nadto hrozí riziko omezování znalců a tlumočnicků při volbě jejich individuálního vzdělávacího plánu a k omezování institucí a organizací, které by byly uznány k jejich vzdělávání vhodné. Tím by mohlo dojít jednak ke snížení kvality vzdělávání, jednak ke zvýšení nákladů na ně pro znalce a tlumočnický. Tyto nevýhody podle našeho názoru převažují výše uvedenou výhodou.

II. 5a) Kdo bude rozhodovat o pozastavení či zániku práva vykonávat činnost znalce/tlumočnicka

Doporučujeme zvolit variantu III: rozpracovat a zpřesnit podmínky pro pozastavení práva vykonávat činnost znalce/tlumočnicka a pro zánik práva tuto činnost vykonávat. O pozastavení a zániku práva bude rozhodovat orgán, který znalce/tlumočnicka jmenoval. Zároveň doporučujeme podmínky pro vyškrtnutí ze seznamu znalců a tlumočnicků zúžit, a sice zrušit odst. d) v § 20, který je zřetelným pozůstatkem socialistického právního systému, v němž být v zaměstnaneckém poměru bylo povinností s nejvyšší prioritou.

II. 5b) Procesní úprava rozhodování o pozastavení či zániku práva vykonávat činnost znalce/tlumočnicka

Doporučujeme přijmout variantu I: na rozhodování o pozastavení, příp. zániku práva vykonávat činnost znalce/tlumočnicka se vztahuje správní řád.

K této variantě se přiklání většina konzultantů. My v něm spatřujeme následující výhodu, že toto ustanovení naplňuje cíl regulace zvýšení právní jistoty zúčastněných stran a přispívá tím ke zvýšení kvality výkonu činnosti soudního znalce/tlumočnicka.

Nevýhodou této varianty je zpomalení procesu odvolání a vyškrtnutí znalců a tlumočnicků ze seznamu, tedy určitá nepružnost v konání orgánů, které jsou k tomu oprávněny. Tato nevýhoda však nepřevyšuje výše uvedené výhody.

II. 6. Kárná odpovědnost znalců/tlumočnicků

Doporučujeme přijmout variantu II: upravit kárnou odpovědnost znalců/tlumočnicků.

Kárná odpovědnost posiluje kontrolu nad výkonem činnosti soudních znalců/tlumočnicků a zároveň posiluje jejich právní jistoty.

Nevýhodou doporučené varianty je potřeba zřízení nového orgánu, a tedy zvýšené náklady časové, administrativní i finanční na regulaci. Vyžadovala by rovněž zřízení profesních komor zákonem. To však není podmínkou a lze od toho upustit. Tyto nevýhody však jsou více než vyváženy uvedenými přednostmi.

II. 7. Poradní, popř. výkonné orgány (útvary) zřízené zákonem

Doporučujeme přijmout variantu I, neměnit stávající právní úpravu. Poradní sbory ministra vykonávají důležitou práci při jmenování soudních znalců a tlumočnicků. Jejich zrušením, jak navrhuje varianta II, by se oslabilo dosahování cílů regulace. Poradním orgánům však zároveň nelze přiřknout výkonnou moc, jak naznačuje varianta IV, neboť tak by docházelo k duplicitě výkonných mocí a poradní orgán by již nebyl orgánem poradním.

IV. Návrh řešení

Zhodnocení variant a výběr nejvhodnějšího řešení

Zhodnocení variant je provedeno v rámci vyhodnocení nákladů a přínosů (v části III.). V části IV. jsou proto uvedeny výsledky tohoto vyhodnocení. Odměny a náhrady nákladů za znalecké posudky a tlumočnické úkony jsou upraveny v části II. vyhlášky č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících a jsou součástí hodnocení dopadů regulace a závěrečné zprávy k této vyhlášce.

Ad II. 1. Předmět právní úpravy

Doporučujeme přijetí varianty I, vycházet z dosavadního stavu, tj., že účelem zákona je zajištění řádného výkonu znalecké a tlumočnické činnosti v řízení před státními orgány a orgány, na které přešly úkoly státních orgánů, jakož i znalecké a tlumočnické činnosti prováděné v souvislosti s právními úkony občanů nebo organizací (zákon se nevztahuje na podávání posudků, které je upraveno jinými předpisy, a na podávání posudků a provádění tlumočnických úkonů, které neslouží potřebám řízení před státními orgány ani nejsou v souvislosti s právními úkony občanů a organizací; zejména se nevztahuje na expertizní činnost souvisící s plněním výrobních úkolů organizací a na tlumočnickou činnost v rámci mezinárodního styku a cestovního ruchu).

Ad II. 2a) Kdo jmenuje znalce/tlumočnický

Doporučujeme přijmout variantu I, vycházet z dosavadního stavu, tj., že znalce a tlumočnický jmenuje pro jednotlivé obory (jazyky) ministr spravedlnosti nebo předseda krajského soudu v rozsahu, v němž je k tomu ministrem spravedlnosti pověřen.

Ad II. 2b) Předpoklady jmenování znalcem/tlumočnickem

Doporučujeme přijetí varianty II., že budou rozšířeny a zpřesněny předpoklady pro jmenování znalcem/tlumočnickem /budou stanoveny obecné předpoklady společné pro znalce i tlumočníky a odborné předpoklady konkretizované zvláště pro znalce a zvláště pro tlumočníky, bude upuštěno od požadavku státního občanství (možný konflikt s právem ES)/ a zavedeno prověření potřebných znalostí a zkušeností z oboru/jazyka, v němž má osoba jako znalec nebo tlumočnick působit a prověřeno určité právní minimum a to formou absolvování příslušného kurzu a složením závěrečné zkoušky.

Ad II. 2c) Procesní úprava jmenování znalcem/tlumočnickem

Doporučujeme přijetí varianty č. I., vycházet ze současného stavu, tj., že ke jmenování znalcem/tlumočnickem dojde na základě výběru mezi osobami, které splňují podmínky pro jmenování. (Na základě platné judikatury na jmenování znalce a tlumočnicka není právní nárok a na jejich jmenování se nevztahuje správní řád.)

Ad II. 2d) Podávání návrhů na jmenování znalce/tlumočnicka

Doporučujeme přijetí varianty I., vycházet z dosavadního stavu, tj., že návrhy na jmenování znalce/tlumočnicka mohou podat státní orgány, vědecké instituce, vysoké školy, dále organizace, u nichž pracují osoby přicházející v úvahu, jakož i příslušné orgány společenských organizací, jestliže to vyplývá z úkolů těchto organizací. Znalcem/tlumočnickem může být jmenován též ten, kdo sám o jmenování požádá.

Ad II. 3. Vedení a správa seznamu znalců a tlumočnicků

Doporučujeme přijetí varianty II., že bude veden jeden Seznam znalců a tlumočnicků, který bude spravován Ministerstvem spravedlnosti jako veřejný, elektronicky dostupný registr.

Ad II. 4a) Způsob výkonu znalecké/tlumočnické činnosti

Doporučujeme přijetí varianty III., že znalec/tlumočnick je oprávněn svou činnost vykonávat nezávisle, vlastním jménem a na vlastní odpovědnost.

Ad II. 4b) Pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou výkonem činnosti znalce/tlumočnicka

Doporučujeme přijetí varianty III., tj. zavést povinnost pro znalce a tlumočnicky mít před zahájením činnosti uzavřenou smlouvu o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou výkonem činnosti znalce, tlumočnicka a překladatele.

Ad II. 4c) Povinnost celoživotního vzdělávání

Doporučujeme přijetí varianty III., že budou stanoveny vzdělávací standardy pro jednotlivá odvětví a jazyky, jejichž splnění bude znalec/tlumočnick povinen periodicky prokazovat pod sankcí vyškrtnutí ze seznamu.

Ad II. 5a) Kdo bude rozhodovat o pozastavení či zániku práva vykonávat činnost znalce/tlumočnicka

Doporučujeme přijetí varianty č. III., že budou rozpracovány a zpřesněny podmínky pro pozastavení práva vykonávat činnost znalce a tlumočnicka a pro zánik práva vykonávat jejich činnost. O pozastavení práva vykonávat činnost znalce a tlumočnicka a o vyškrtnutí ze seznamu znalců/tlumočnicků bude rozhodovat orgán, který znalce nebo tlumočnicka jmenoval.

Ad II. 5b) Procesní úprava rozhodování o pozastavení či zániku práva vykonávat činnost znalce/tlumočnicka

Doporučujeme přijetí varianty č. I., že na rozhodování o pozastavení, příp. zániku práva vykonávat činnost znalce a tlumočnicka se vztahuje správní řád.

Ad II. 6. Kárná odpovědnost znalců/tlumočnicků

Doporučujeme přijetí varianty č. II., že bude upravena kárná odpovědnost znalců a tlumočnicků. Postavení kárné komise budou vykonávat poradní orgány zřízené zákonem.

Ad II. 7: Poradní, popř. výkonné orgány (útvary) zřízené zákonem

Doporučujeme přijetí varianty I., že v oborech, u nichž to odůvodňuje jejich povaha, budou zřízeny jako poradní orgány ministra spravedlnosti sbory pro znalecké otázky; jejich členy bude jmenovat ministr spravedlnosti z řad znalců.

Ad II. 8: Další náměty

Doporučujeme zvážit využitelnost návrhů konzultujících subjektů.

Shrnutí:

- 1. K bodu II. 1. - Předmětu právní úpravy doporučujeme přijmout variantu I., vycházející z dosavadního stavu, tj., že účelem zákona je zajištění řádného výkonu znalecké a tlumočnické činnosti v řízení před státními orgány a orgány, na které přešly úkoly státních orgánů, jakož i znalecké a tlumočnické činnosti prováděné v souvislosti s právními úkony občanů nebo organizací (zákon se nevztahuje na podávání posudků, které je upraveno jinými předpisy, a na podávání posudků a provádění tlumočnických úkonů, které neslouží potřebám řízení před státními orgány ani nejsou v souvislosti s právními úkony občanů a organizací; zejména se**

nevztahuje na expertizní činnost související s plněním výrobních úkolů organizací a na tlumočnickou činnost v rámci mezinárodního styku a cestovního ruchu).

2. **K bodu II. 2a) - Jmenování znalců a tlumočnicků doporučujeme přijmout variantu I., vycházet z dosavadního stavu, tj., že znalec/tlumočnický bude jmenovat pro jednotlivé obory/jazyky ministr spravedlnosti nebo předseda krajského soudu v rozsahu, v němž k tomu bude ministrem spravedlnosti pověřen.**
3. **K bodu II. 2b) – Předpokladů jmenování znalcem/tlumočnickem doporučujeme přijetí varianty II., tj., že budou rozšířeny a zpřesněny předpoklady pro jmenování znalcem/tlumočnickem, budou stanoveny obecné předpoklady společné pro znalce i tlumočnický a odborné předpoklady konkretizované zvláště pro znalce a zvláště pro tlumočnický, bude upuštěno od požadavku státního občanství (možný konflikt s právem ES) a zavedeno prověření potřebných znalostí a zkušeností z oboru/jazyka, v němž má osoba jako znalec/tlumočnický působit a prověřeno určité právní minimum, a to formou absolvování příslušného kurzu a složením závěrečné zkoušky.**
4. **K bodu II. 2c) - Procesní úpravě jmenování znalcem/tlumočnickem doporučujeme přijetí varianty I., vycházet ze současného stavu, tj., že ke jmenování znalcem/tlumočnickem dojde na základě výběru mezi osobami, které splňují podmínky pro jmenování. (Na základě platné judikatury na jmenování znalce/tlumočnicka není právní nárok a na jejich jmenování se nevztahuje správní řád.)**
5. **K bodu II. 2d) - Podávání návrhů na jmenování znalce/tlumočnicka doporučujeme přijetí varianty I., vycházet z dosavadního stavu, tj., že návrhy na jmenování znalce a tlumočnicka mohou podat státní orgány, vědecké instituce, vysoké školy, dále organizace, u nichž pracují osoby přicházející v úvahu, jakož i příslušné orgány společenských organizací, jestliže to vyplývá z úkolů těchto organizací. Znalcem a tlumočnickem může být jmenován též ten, kdo sám o jmenování požádá.**
6. **K bodu II. 3. - Vedení a správě seznamu znalců a tlumočnicků doporučujeme přijetí varianty II., tj., že bude veden jeden Seznam znalců a tlumočnicků, který bude spravován Ministerstvem spravedlnosti jako veřejný, elektronicky dostupný registr.**
7. **K bodu II. 4a) - Způsobu výkonu znalecké/tlumočnické činnosti doporučujeme přijetí varianty III., tj., že znalec/tlumočnický je oprávněn svou činností vykonávat nezávisle, vlastním jménem a na vlastní odpovědnost.**
8. **K bodu II. 4b) - Pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou výkonem činnosti znalce/tlumočnicka doporučujeme přijetí varianty III., tj., že bude zavedena povinnost pro znalce a tlumočnický mít před zahájením činnosti uzavřenou smlouvu o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou výkonem činnosti znalce, tlumočnicka a překladatele.**

9. **K bodu II. 4c) - Povinnosti celoživotního vzdělávání doporučujeme přijetí varianty III., tj., že budou stanoveny vzdělávací standardy pro jednotlivé odvětví a jazyky, jejichž splnění bude znalec/tlumočník povinen periodicky prokazovat pod sankcí škrtnutí ze seznamu.**
10. **K bodu II. 5a) - Kdo bude rozhodovat o pozastavení či zániku práva vykonávat činnost znalce/tlumočníka doporučujeme přijetí varianty III., tj., že budou rozpracovány a zpřesněny podmínky pro pozastavení práva vykonávat činnost znalce a tlumočníka a pro zánik práva vykonávat jejich činnost. O pozastavení práva vykonávat činnost znalce a tlumočníka a o vyškrtnutí ze seznamu znalců/tlumočnicků bude rozhodovat orgán, který znalce nebo tlumočníka jmenoval.**
11. **K bodu II. 5b) - Procesní úpravě rozhodování o pozastavení či zániku práva vykonávat činnost znalce/tlumočníka doporučujeme přijetí varianty I., tj., že na rozhodování o pozastavení, příp. zániku práva vykonávat činnost znalce a tlumočníka se bude vztahovat správní řád.**
12. **K bodu II. 6. - Kárné odpovědnosti znalců/tlumočnicků doporučujeme přijetí varianty II., tj., že bude upravena kárná odpovědnost znalců a tlumočnicků. Postavení kárné komise budou vykonávat poradní orgány zřízené zákonem.**
13. **K bodu II. 7. - Poradním, popř. výkonným orgánům (útvary) zřízeným zákonem doporučujeme přijetí varianty I., tj., že v oborech, u nichž to odůvodňuje jejich povaha, budou zřízeny jako poradní orgány ministra spravedlnosti sbory pro znalecké otázky; jejich členy bude jmenovat ministr spravedlnosti z řad znalců.**

Implementace a vynucování

Za implementaci je odpovědné Ministerstvo spravedlnosti.

Přezkum účinnosti

Následné hodnocení dopadů regulace bude provedeno v roce 2014.

Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem České republiky

Navrhovaná právní úprava je v souladu s ústavním pořádkem České republiky.

Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána, její slučitelnosti s předpisy Evropské unie, judikaturou soudních orgánů Evropské unie

Mezinárodní smlouvy, jimiž je Česká republika vázána, předpisy Evropské unie a judikatura soudních orgánů Evropské unie se na danou oblast nevztahují.